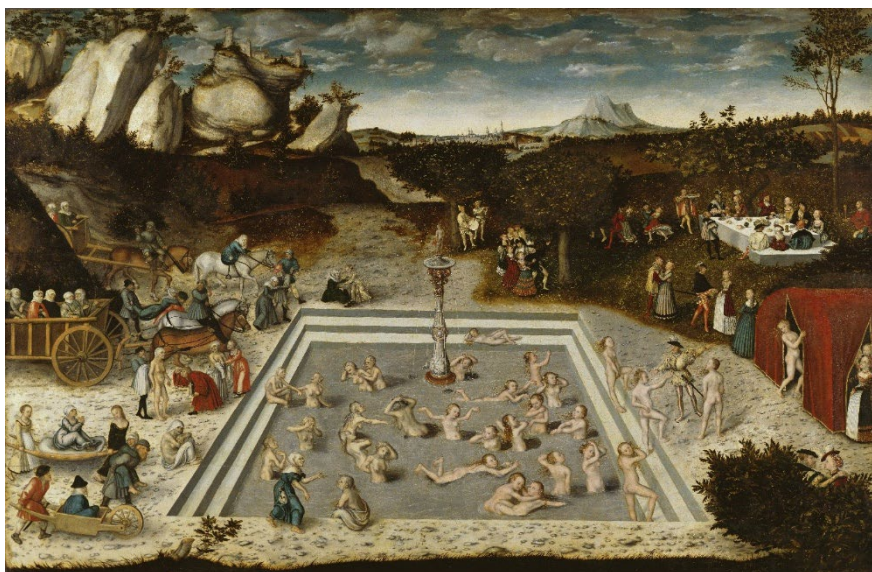

Nieuwsbrief van de Vrienden | Februari 2025

Eeuwige Lente

Op jacht naar de eeuwigheid

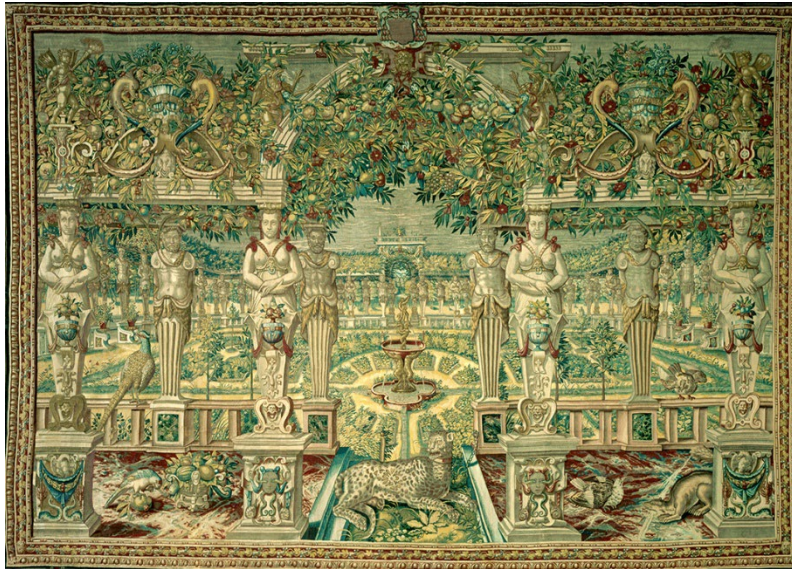
In de antieke oudheid en de middeleeuwen was men ervan overtuigd dat zich ergens op de wereld een bron moest bevinden die ervoor zorgde, als men het water ervan dronk of zich erin had ondergedompeld, niet meer verouderde. Al bij de Griekse filosoof Herodotos komen we dit verhaal tegen. Ook later dacht men dat in de door Columbus ontdekte nieuwe wereld een dergelijke bron zou bestaan. Niet iedereen was ervan overtuigd dat verjongen mogelijk was, zoals blijkt uit twee toneelspelletjes uit de late middeleeuwen en rederijkerstijd.

Lucas Cranach de Oude, Der Jungbrunnen (1546), Gemäldegalerie, Berlin (openbaar domein)

In het ene, de sotternie van *De buskenblaser*, wordt een oude boer door een charlatan bedrogen. Die laat hem, voor veel geld, in een busje blazen waarna hij, aldus de man, er ineens weer als een aantrekkelijke jongeling zou uitzien. Hij doet wat hem wordt aangeraden maar het busje bevat roet zodat hij zichzelf een zwart gezicht bezorgt. De charlatan beweert dat hij er nu veel beter uitziet. Als de boer thuis komt, houdt een vriendin van zijn vrouw hem een spiegel voor waarna hij wordt getrakteerd op een pak slaag. In de andere klucht stuurt een vrouw haar man erop uit om "playerwater" te halen, want daarmee kan ze genezen worden, beweert ze. De brave man gehoorzaamt maar onderweg vertelt een marskramer hem dat hem horens op het hoofd zijn gezet, met andere woorden: zij vrouw bedriegt hem met een ander. Thuis betrapt hij zijn vrouw inderdaad en geeft haar en haar minnaar een flinke aframmeling.

Moraal van het verhaal: verjongen is onmogelijk, accepteer dat je ouder wordt. Eeuwige lente bestaat evenmin. Behalve in de tentoonstelling die nu nog tot 16 maart in het Hof van Busleyden bezocht kan worden. Vinden we die verjongingsbron misschien ook terug op één van de wandtapijten die in deze tentoonstelling getoond worden? In het midden van een tuin die omgeven is door beelden van half ontblote mannen en vrouwen die als kariatiden met hun hoofden zware balken dragen, ontwaren we een fontein met een beeld van Hercules en water spuwende saters en zeepaarden. Water brengt koelte en houdt de natuur groen. In Renaissancetuinen ontbreken fontein en dan ook zelden.

Willem de Pannemaeker, "Wandtapijt met luipaard" met in het midden van de tuin de fontein met Hercules en water spuwende saters en zeepaarden, Wenen, Kunsthistorisches Museum – © De Standaard

Centraal in deze expositie staan tuinen en voorstellingen ervan op wandtapijten uit de zestiende eeuw uit de verzameling van de eerste Mechelse aartsbisschop, Antoine Perrenot de Granvelle (1517-1586). Directe aanleiding voor de tentoonstelling was evenwel de hernieuwde aanleg van de tuin van het Hof van Busleyden die eind 2024 werd gerealiseerd. De Nederlandse tuinarchitect Ronald van der Hilst, die sinds 1993 in Antwerpen woont, tekende voor het ontwerp ervan. Op zijn beurt liet hij zich inspireren door de Besloten Hofjes in het museum. De ruitstructuur die in sommige van deze hofjes de achtergrond vormt, vind je terug in de lijnen van de tuin. Tal van bloemen die met zijdedraad in de hofjes zijn aangebracht en als zodanig goed herkenbaar zijn, zijn in de nieuwe tuin geplant en zullen spoedig in bloei staan – de lente laat hopelijk niet lang meer op zich wachten.

Granvelle had in zijn paleis een reeks wandtapijten met voorstellingen van tuinen gevuld met exotische dieren. Deze bevinden zich nu in het Kunsthistorisches Museum te Wenen en worden in de tentoonstelling *Eeuwige lente* getoond. Een ander wandtapijt uit zijn collectie, dat ook in de tentoonstelling is opgenomen, is getiteld *De slag bij Tunis*. Het bevindt zich in de permanente verzameling van het Hof van Busleyden. Dit tapijt verwijst naar de heroïsche overwinning die Keizer Karel V in 1535 behaalde in een zeeslag bij de Noord-Afrikaanse stad Tunis waarin hij de Ottomaanse bezetters ervan overwon. Meer hierover lees je in de bijdrage van Rogier Chorus in deze Nieuwsbrief.

Granvelle's collectie

De Mechelse aartsbisschop Granvelle was in Mechelen niet bijzonder geliefd. Hij verbleef, na de herinrichting van de bisdommen in 1559, slechts korte tijd in onze stad. Hij was sterk geïnteresseerd in de klassieke oudheid en die interesse komt in de tentoonstelling onder meer tot uitdrukking in een urne uit de tweede of derde eeuw na Christus en enkele oude gouden Romeinse munten, onder andere één met de afbeelding van keizer Commodus en een schip, gedateerd op 186-187. Een bijzonder voorwerp in de tentoonstelling is een houten hert met het wapen van Granvelle, tegenwoordig bewaard in het Louvre.

Naast het al vermelde museum te Wenen is een ander wereldberoemd museum, het Prado in Madrid, bereid gebleken enkele kunstwerken voor de tentoonstelling uit te lenen. Zo zien we er twee prachtige schilderijen van de hand van Maarten de Vos, *De allegorie van de aarde* respectievelijk *van de lucht* voorstellend. Op laatstgenoemd werk zien we een veelheid van inheemse en exotische vogels afgebeeld. Uit een ander Madrileens museum komt zijn *Allegorie van de vier elementen* uit 1584.

Van niemand minder dan de beroemde schilder Titiaan is er een portret van Granvelle uit 1548. De architect Hans Vredeman de Vries, die korte tijd in Mechelen verbleef, is goed vertegenwoordigd met enkele gravures van zijn werk en met een schilderij uit 1596 (dus na de dood van Granvelle) waarop *Paleisarchitectuur met wandelende figuren* te zien zijn. Het lijkt sterk op een iets later schilderij van Sebastiaen Vrancx, *Italiaanse tuin met galerij en figuren*.

Romolo Ferrucci del Tadda, Twee hondjes (1600-1620), Parijs, Musée du Louvre (© Musée du Louvre)

Eeuwige lente is een tentoonstelling die bijzonder genoemd mag worden omdat er werken in tentoongesteld worden die in Vlaanderen slechts zelden aan het grote publiek getoond worden. Dit geldt onder andere voor een buste van Karel V door Leone en Pompei Leoni, opnieuw een bruikleen uit het Prado. Uit het Louvre komen dan weer twee marmeren hondjes van de verder niet al te bekende Romolo Ferrucci del Tadda. De curator van de expositie, Carlotta Striolo, is erin geslaagd om een attractieve selectie van werken te maken om zo de nieuwe tuin van het Hof van Busleyden in een nu nog waterig zonnetje te zetten.

(N.a.v. *Eeuwige lente. Tuinen en wandtapijten in de Renaissance*, onder redactie van Carlotta Striolo, Mechelen-Kontich: Museum Hof van Busleyden-Uitgeverij BAI, 2024).

Wim Hüsken